

Слюта А.М.

САМОВДОСКОНАЛЕННЯ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ-ЕКОЛОГІВ У ПРОЦЕСІ ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ

Чернігівський національний педагогічний університет імені Т.Г. Шевченка,
вул. Гетьмана Полуботка, 53, м. Чернігів, Україна
e-mail: alina.slyuta@yandex.ru

Специфіка професійної діяльності майбутніх екологів вимагає не тільки набуття професійних знань, умінь, навичок та особистісних якостей, а й здатності набувати та розвивати їх шляхом постійного самовдосконалення.

Для реалізації процесу самовдосконалення студентів-екологів особливу увагу варто приділяти практичній підготовці, яка, на наш погляд, сприяє самопізнанню, розширенню й поглибленню професійних знань, умінь і навичок, розвитку професійно важливих особистісних якостей, формуванню адекватної самооцінки, оскільки дає можливість порівнювати себе з іншими студентами, отримати оцінку своїх колег та викладачів, самостійно оцінити результати власної діяльності, зробити висновки щодо подальших видів роботи зі самовдосконалення. Система практичної підготовки майбутніх екологів у ВНЗ містить такі види практики: навчальна (загально-екологічна та ландшафтно-екологічна), виробнича (організаційно-інспекційна) та переддипломна.

Загально-екологічна та ландшафтно-екологічна навчальні практики проводяться відповідно після першого і другого року навчання. Ці практики сприяють поглибленню набутих знань, закріпленню вмінь з навчальних дисциплін, що вже вивчені, набуттю практичних умінь і навичок природокористування. Під час загально-екологічної та ландшафтно-екологічної навчальних практик чітко проявляється не тільки екологічне, але й моральне, естетичне та патріотичне виховання. Самовдосконалення студентів відбувається при виконанні індивідуальних завдань. Наприклад, таким завданням може бути розробка прогнозу стану навколишнього середовища на декілька років при стаціонарному (незмінному, постійному) режимі забруднювача; надання експертної оцінки щодо впливу того чи іншого забруднювача на довкілля, оцінка стану екосистеми в певний час та ін.

Виробничу (організаційно – інспекційну) практику майбутні екологи проходять після третього та четвертого року навчання на промислових підприємствах та в установах екологічного контролю за станом навколишнього середовища. Вона покликана сформувати у майбутніх екологів професійні вміння, навички прийняття самостійних рішень на конкретній ділянці роботи в реальних виробничих умовах, підготувати студентів до реальної практичної роботи, забезпечити належний рівень їхньої професійної підготовки. Під час виробничої практики студенти мають змогу перевірити правильність вибору професії, відчувти свою професійну причетність. В той же час в процесі

виробничої практики майбутній фахівець-еколог самостійно приймає інженерські, прогностичні, експертні та управлінські рішення, здійснює прогнозування та контролювання об'єктів навколишнього середовища. Ефективна реалізація професійних знань, умінь і навичок фахівця залежить від наявності в нього професійно важливих якостей. У майбутніх екологів це, у першу чергу, такі якості особистості, як екологічна свідомість, ініціативність, наполегливість, комунікабельність, здатність до співпраці та прийняття самостійних рішень, готовність діяти у нестандартних і критичних ситуаціях.

Діяльність еколога відбувається в динамічних, часто непередбачуваних ситуаціях, вимагає проведення оперативної екологічної експертизи й оцінки стану навколишнього середовища, прогностичного моделювання, розробки та експериментальної перевірки екологічних програм, планів, проєктів щодо оптимізації природокористування. У таких умовах успішним може бути лише фахівець, здатний самостійно і творчо мислити, генерувати оригінальні ідеї, оперативно приймати нестандартні та водночас оптимальні рішення, знаходити нові способи вирішення проблем, а також бути наполегливим у досягненні мети. Така діяльність майбутнього фахівця-еколога сприятиме безпосередньо його самовдосконаленню.

Переддипломна практика є одним із завершальних етапів підготовки спеціаліста і магістра-еколога та проводиться після п'ятого року навчання. Вона проходить на підприємствах різних галузей народного господарства з метою поглиблення та закріплення теоретичних знань, набуття досвіду роботи у колективі, розвитку навичок самостійної інженерно-екологічної роботи, вдосконалення дослідницьких умінь та навичок, необхідних для практичного застосування новітніх наукових досягнень у кваліфікованій професійній діяльності та збору матеріалів для виконання кваліфікаційної роботи. Наукове дослідження конкретної екологічної задачі супроводжується науковою або еколого-інженерною розробкою, наприклад, у вигляді розв'язання задачі національного природокористування або вирішення проблеми захисту навколишнього середовища від техногенного впливу, розрахунку окремого очисного устаткування, створення та розробки екологічно чистої технології тощо.

У кінці кожної практики ми пропонуємо студентам обговорити загальне враження від практики, оцінити емоційний стан на початку та по закінченні практики, ступінь задоволення результатами, здійснити рефлексію набутих і удосконалених знань та умінь, професійно важливих особистісних якостей, дати власну характеристику готовності до виконання професійної діяльності.

Основними педагогічними умовами професійного самовдосконалення майбутніх екологів у процесі практичної підготовки є розвиток мотивації професійного самовдосконалення фахівців у відповідності до реальних вимог майбутньої професійної діяльності.

Отже, професійне самовдосконалення фахівця-еколога розглядається як свідомий, цілеспрямований процес підвищення рівня професійної підготовки і формування професійно значущих якостей відповідно до зовнішніх соціальних

вимог, умов професійної діяльності та особистої програми розвитку. Тому при правильній організації практичної підготовки дозволить підвищити ефективність роботи із самовдосконалення майбутніх спеціалістів.

УДК 378.147

Снісар О.А., Кухнюк О.В.

ГРУПОВІ ФОРМИ ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ-МЕДИКІВ НА ЗАНЯТТЯХ З ПРИРОДНИЧИХ ДИСЦИПЛІН

Черкаський медичний коледж

вул. Хрещатик, 215, м. Черкаси, Україна

e-mail: snisar.elena20@uandex.ua

Групова навчальна діяльність – форма організації навчання в об'єднаних загальною навчальною метою малих групах студентів за опосередкованого керівництва викладача і його співпраці зі студентами. До групових форм організації навчання належать такі: робота в парах, ротатійні (змінювані) трійки, два-чотири-всі разом, карусель, акваріум, робота в малих групах.

На теоретичних та практичних заняттях з медичної хімії, медичної біології, медичної генетики доцільно застосовувати роботу в малих групах. Групу студентів, присутніх на занятті, поділяють на невеликі підгрупи, які обговорюватимуть питання, що входять до теми заняття. Кожна підгрупа складається приблизно з десяти, а іноді чотирьох-шести осіб. У групі необхідно визначити спікера, секретаря, посередника та доповідача. Спікер зачитує групи завдання, організовує порядок виконання, пропонує учасникам групи висловитися по черзі, заохочує групу до роботи, підбиває підсумки роботи, визначає доповідача. Секретар коротко й розбірливо веде записи результатів роботи. Як член групи, він повинен бути готовий висловити думки групи при підбитті підсумків чи допомогти доповідачу. Посередник стежить за часом, заохочує групу до роботи. Доповідач чітко висловлює думку групи, доповідає про результати роботи.

Кожна група отримує від викладача завдання, виконання якого повинно мати конкретний результат. Час, що відводиться на виконання завдання, потрібно чітко лімітувати. Усі групи можуть обговорювати одне проблемне завдання чи запитання, або велику тему поділяють на підтеми, передбачаючи окремі завдання. Результати роботи в малих групах такі: складання списку цікавих думок або плану дій для виконання завдання, виступ одного-двох представників груп із доповідями, присвячених аналізові шляхів розв'язання завдання.

Після закінчення роботи викладач має прокоментувати роботу груп із погляду їхніх навчальних результатів, а також схарактеризувати організацію роботи всередині груп. Застосовуючи описаний метод, викладач повинен

підтримувати дружню робочу атмосферу на занятті, бути уважним щодо внутрішньогрупового керування, справедливого вибору доповідача.

Робота в малих групах дає змогу формувати у студентів-медиків соціально значущі якості, навички роботи в команді для виконання запропонованого завдання, при цьому майбутні фахівці почувуються корисними один одному, навчаються поважати один одного, обговорювати спільні думки, долати розбіжності, що виникають. У них формується готовність відповідати за результати своєї праці перед групою.

Робота в малих групах допомагає проявити себе студентам із заниженою самооцінкою, невпевненним, пасивним. Такі студенти не є лідерами, однак, працюючи в малих групах, вони можуть бути активнішими, висловлювати свої думки. Комунікативні здібності, уміння переконувати розвиваються як під час обговорення думок у підгрупі, так і в процесі відстоювання своєї версії перед усією групою та викладачем. Сформовані навички студенти зможуть використовувати в майбутній професійній діяльності, спілкуючись із колегами, пацієнтами та їхніми рідними, оскільки медична сестра чи фельдшер повинні не тільки проводити певні маніпуляції з доглядом та обстеження пацієнта, а й сприяти задоволенню його потреб у розумінні, захисті, безпеці.

Поряд із соціально значущими якостями розвиваються й інші професійно важливі риси медичного спеціаліста, зокрема такі психофізіологічні якості: здатність до концентрації та переміщення уваги під час обговорення різних варіантів розв'язання завдання. Студенти вчать аналізувати, порівнювати, узгальнювати інформацію, розмежовувати головне і другорядне, оцінювати різні гіпотези, знаходити причинно-наслідкові зв'язки. Із-поміж морально-духовних рис розвивається толерантність до думок інших студентів, чесність, демократичність, прагнення допомогти своїй підгрупі виконати завдання. Із професійно-творчих якостей формується здатність ефективно виконувати типові та проблемні завдання, ухвалювати правильні рішення в професійній діяльності.

У роботі в малих групах необхідно виявляти організованість, ініціативність, енергійність, уміння діяти в умовах вибору й ухвалення альтернативних рішень, оскільки на виконання завдань передбачено певний час. Такі якості будуть необхідні медичному працівникові під час надання негачайної допомоги пацієнту.